

Visuell tankestrøm

I fotograf **Erle Kyllingmarks** bilder oppheves tiden i øyeblikk av uendelighet.

Tekst Lillian Reif

O SLO (KUNST): Det første som slår meg der jeg trer inn i Galleri A på Majorstuen i Oslo, er at dette er som å komme inn i noens hode. At bildene som henger her er noens tanker, gjort visuelle. Fotografier som er skapt lag for lag, der bilder, minner, flyktighet, lys, komplekse inntrykk er komprimert til ett bilde – én tanke. Men før jeg rekker å spinne videre på det, dukker Erle selv opp med en kaffe i hånden. Det er småkjølig i galleriet, og vi blir stående og snakke med ytterjakkene på.

Først om felles kjente, så om forfatteren Virginia Woolf, som er kjent for sin modernistiske tilnærming til språket, hvor *stream of consciousness* spiller en viktig rolle. I Erles bilder kan man sanse mye av det samme. Hun forteller at Woolf har uttrykt i tekst det hun selv prøver å gjøre i bilder; en strøm av bevissthet gjort om til fotografier.

Det andre som slår meg, er hvor dypt disse fotografiene lodder. Hvor mye de rommer og hvilke historier de bærer. Erle Kyllingmark har en historie som har gjort at hun har vært nødt til å gå noen runder med seg selv. Først mistet hun ektemannen i kreft. Så ble moren kreftsyk, og begikk senere selvmord.

Man går ikke upreget gjennom noe sånt. Noen går under. Noen blir sterkere. De fleste av oss går først under for så å bli sterkere. Og noen lager kunst av det. I 2009 lagde Erle filmdokumentaren *Livet er jævlig deilig* om morens selvmord. Den ble vist på NRK og mottok gode kritikker for sin åpenhet og ærlige tilnærming til sykdom og død. Hun var allerede utdannet fotograf med flere utstillinger bak seg og fortsatte å ta bilder. Som kommersiell fotograf, men hele tiden med kunstneriske prosjekter på siden. I 2013 laget hun som videokunstner flere dansefilmer for Den Norske Opera i samarbeid med koreograf Patrick King.

I sitt nyeste prosjekt har Erle tatt utgangspunkt i et enkelt plastkamera og tretti ruller med gammel film.

– De tekniske begrensningene gir på mange måter en

Jeg føler meg veldig komfortabel med å skape mine egne bilder. Jeg føler meg rett og slett trygg i den rollen, og en del av det handler om at jeg har det solide håndverket i bunnen.

frihet. Hun tenker seg om. – Ved å ha klare premisser for prosjektet er det lettere å få en klar ide om hva man til enhver tid skal forholde seg til. Det måtte mye prøving og feiling til, og det gikk noen ruller med film før jeg fant det uttrykket som satt best. Som uttrykte det jeg ville.

Det er noe spesielt med å se på en fotografs hender under en samtale. Fingrene er hele tiden i samspill med ordene. Som om hånden er en forlengelse av tanken. Ikke som en ivrig taler som gestikulerer, men som en rent teknisk forlengelse av det verbale. Erle forteller om kameraet av type *Holga*, et billig og enkelt plastkamera, og mens hun gjør det, er det som om hendene hennes holder i et usynlig kamera; snurrer opp filmen,

trekker frem eksponeringer og holder det ut i luften eller foran øyet.

Hun demonstrerer på det usynlige kameraet:

– Tre innstillinger på skarphet, to innstillinger på lys. Enkelt å bruke, men vanskelig å kontrollere. Denne typen kamera går inn i samme tradisjonen som lomo-grafi, altså en type fotografering med enkle plastkameraer der det tekniske ikke er optimalt, men som til gjengjeld kan skape uskarpe og forvrengte bilder, og det var noe av dette uforutsette jeg ville utforske.

– Er det en lengsel eller en slags nostalgi over svunnen tid som gjorde at du valgte denne type kamera?

– Hmm, hva skal jeg si til det ... jeg tror det er litt i tiden. På Instagram er de mest populære filtrene de som gir bildet et gammeldags uttrykk. Sepia, uskarphet, overeksponering. Der kan man ta et hvilket som helst bilde og gjøre det om bare ved å bytte filter. På et sekund kan et tidsriktig bilde forandres til å se ut som det ble tatt på sekstitallet. Jeg begynte å utforske telefonen min, lekte meg med alle filtrene og syntes det var utrolig gøy.

– Så hva var det som gjorde at du ville tilbake til kilden for denne typen fotografering, hvorfor ikke bare bruke de verktøyene som finnes?

FRA SERIEN *Utenfor tid*.

– Min utdanning var jo totalt analog, og det var jo slik jeg jobbet i mange år. Med film, med fremkalling i mørkerom, hvor lys og papir spilte en stor rolle. Det var kanskje noe jeg lengtet tilbake til, jeg hadde lenge tenkt at det ville være gøy å jobbe med analog film igjen. Det var også gøy å utforske andre måter å fotografere på. Til dette prosjektet er jo mye gjort på feilingen, med flere eksponeringer oppå hverandre og et ustabil kamera, da er det mye spennende som kan skje. Noe som igjen gjorde at det nesten ble litt magisk å få bildene tilbake fra labben.

– Det er noe med å slippe til det uventede, rett og slett tilfeldigheter. I Holga-kameraet er det kun en søker, et hull man ser igjennom litt ved siden av linsen. Man ser ikke hva som er skarpt eller et presist utsnitt – da blir det beregning, feeling og erfaring man tar i bruk. Eller som da datteren min åpnet opp kamerat mitt da hun satt og lekte med det. Det strømmet jo lys inn på filmen, og vanligvis ville jo det vært katastrofalt, men da jeg fikk bildene tilbake, viste det seg at det ble kjempefint.

– Hvordan gikk du frem?

– Jeg måtte først og fremst tillate meg selv å slippe kontrollen. På en måte var veien til en slags kontroll å slippe den helt. Gjennom mye prøving og feiling lærte jeg meg hvordan jeg kunne få mest mulig ut av eksponeringene. Jeg har hele veien skutt 2–3 ruller for så å fremkalle, slik at jeg har studert og utviklet uttrykket underveis. Etter rull nr. 4 begynte jeg med dobbelteksponeringer, og så utviklet det seg videre med multiexponeringer. Noen ganger så mange som 6 i lag. Alt er gjort i kameraet, og bildene er trykket i mørkerommet.

– Er det en måte å nærme seg det kunstneriske på, det å ta bilder på denne måten?

– Jeg har jo vokst opp med en far som er kunstner (maler og grafiker Snorre Kyllingmark), så jeg har nok alltid hatt en nærhet til kunsten, men det å skulle kalle meg kunstner selv, eller å si at det jeg gjør er kunst, er ikke noe viktig for meg. Jeg er først og fremst bildeskaper og filmskaper. Jeg jobber innenfor et bredt spekter som rommer alt fra kommersielle oppdrag for magasiner til filmdokumentarer og egne foto- og videopro-

FRA SERIEN *Hvis jeg ser det herfra*. Utstilt på Fotobrygga i Lofoten 2009.

sjekter. Men når det er sagt, så har jeg alltid hatt en klar visjon om at jeg vil jobbe med bilder på den måten, som en kunstner. Og jeg føler meg veldig komfortabel med å skape mine egne bilder. Jeg føler meg rett og slett trygg i den rollen, og en del av det handler om at jeg har det solide håndverket i bunnen. Så dette prosjektet, med å bruke det analoge, ligger i basen av det jeg kan.

– *Vi har snakket litt om uttrykket i bildene dine. Det er lag på lag med eksponeringer. Hva var grunnen til at du valgte å gjøre det på den måten?*

– Det begynte, som vi snakket om, med et ønske om å slippe til noe uventet. Og så hadde jeg denne posen med tretti filmruller liggende i kjelleren som passet perfekt til dette prosjektet. Så ideen var å skape en slags strøm av tanker, inntrykk og visuelle oppfatninger som skulle samles i ett bilde. En tanke er jo sjelden bare *ett* inntrykk. Det er et sammensurium av inntrykk som legger seg sammen, lag på lag, over, under, ved siden av, og som sammen uttrykker en følelse. Så ved å føye sammen alle disse inntrykkene kunne nye former dannes. Nye bilder som er blitt en innsamling av sanselige inntrykk. På denne måten flyttet jeg bildene ut fra tid og sted og inn i det tidløse og uendelige, det som rommer alt.

Jeg blir gående en stund i galleriet etter at Erle har gått. Lar meg trekke inn i bildene, som både er som et øyeblikk og en eviglang tilstand. Eller som Virginia Woolf sa det så mye bedre: «Livet er ikke en rekke lys symmetrisk ordnet, det er en lysende glorie, et halvt gjennomsiktig slør som omgir oss fra vår bevissthets begynnelse til slutten er nådd.»